HOOFDSTUK 11

Conjunctuur, inflatie en economisch beleid

Economie · havo 5

IN DIT HOOFDSTUK LEER JE:

Indicatoren, capaciteit en conjunctuur

Inflatie, deflatie en inkomen

Automatische stabilisatoren

Hoofdstukoverzicht

Centraal examen · I1, I2, A1, A2, A3, A4

De economie kan op korte termijn meer of minder produceren dan haar duurzame mogelijkheden. Je combineert conjunctuurindicatoren, verklaart veranderingen in koopkracht en onderzoekt begrotings- en rentebeleid. Maak steeds onderscheid tussen een beleidsdoel, een mogelijke gevolgketen en de grenzen van het instrument. Alle landen en numerieke beleidsgegevens zijn fictief. De beschrijving van de ECB-doelstelling is gebaseerd op de officiële strategie van 2025 en is geen rentevoorspelling.

In dit hoofdstuk leer je:

11.1 Indicatoren, capaciteit en conjunctuur

Ik kan conjunctuursituaties met meerdere indicatoren herkennen en korte-termijnreacties door starre lonen en prijzen verklaren.

11.2 Inflatie, deflatie en inkomen

Ik kan inflatie van prijsniveau onderscheiden en gevolgen voor koopkracht, schuld en bestedingen verklaren.

11.3 Automatische stabilisatoren

Ik kan begrotingsveranderingen zonder nieuw beleid berekenen en uitleggen hoe belasting en uitkeringen de conjunctuur dempen.

11.4 Bewust begrotingsbeleid en grenzen

Ik kan anticyclisch en procyclisch beleid onderscheiden, directe begrotingseffecten berekenen en beleidsgrenzen toelichten.

11.5 Rentebeleid en de doorwerking

Ik kan het rente-instrument via sparen, lenen en investeren aan inflatie/deflatie koppelen en relevante beperkingen toelichten.

Test jezelf · 11

Test jezelf uitsluitend met de nieuwe bron EC11-T, zonder hints. Richttijd: 45 minuten. Laat berekeningen en causale stappen zien. Gebruik voor koopkracht de exacte verhouding van factoren. De antwoorden staan apart. Dit is een eigen HELDER-toets. De toets telt 20 punten.

Gebruik de antwoorden pas na het maken. Beoordeel open antwoorden met de criteria; een goede formulering kan verschillen van het model.

Bron EC11-T · Nieuwe context: de terugval in Lorin

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Alle gegevens in deze toetscasus zijn fictief. Lorin heeft per kwartaal een productiecapaciteit van € 80 miljard tegen vaste prijzen. In het voorafgaande kwartaal was de reële productie € 80 miljard; daarna is zij in kwartaal 1 € 79 miljard en in kwartaal 2 € 78,4 miljard. Consumptie, investeringen en exportorders dalen. Werkloosheid stijgt van 4% naar 6%; de jaarlijkse inflatie daalt van 3,2% naar 1,1%, maar blijft positief. Veel nominale lonen liggen nog een jaar vast.

(2) Zonder nieuw beleid dalen jaarlijkse belastinginkomsten van € 92 miljard naar € 84 miljard; werkloosheidsuitkeringen stijgen van € 4 miljard naar € 7 miljard. Overige uitgaven blijven € 85 miljard. Vervolgens besluit de regering in de terugval € 3 miljard extra aan onderhoud uit te geven. Gebruik bij de eerste begrotingsberekening geen verdere gedragseffecten.

(3) Een fictieve centrale bank verhoogt in een andere periode haar beleidsrente omdat de inflatie langdurig te hoog is. Commerciële banken geven de verhoging door. Sommige huishoudens besteden vervolgens minder en sommige bedrijven stellen investeringen uit. In een aparte koopkrachtvergelijking stijgt een nominaal maandinkomen van € 2.000 naar € 2.060 terwijl de vaste prijsmand 5% duurder wordt.

(4) Een scenario beschrijft dalende prijzen van duurzame goederen en huishoudens die verdere daling verwachten. Zij stellen aankopen uit. Een ander scenario beschrijft stijgende energieprijzen waardoor productie duurder wordt terwijl afzet en werkgelegenheid teruglopen. Houd deze twee scenario’s uit elkaar.

Vragen

1 Onderbouw laagconjunctuur en recessie in Lorin met afzonderlijke gegevens.

Bron: EC11-T · 2 punten

2 Bereken het capaciteitsverschil in kwartaal 2 als percentage van capaciteit. Leg uit welke aanpassing starre nominale lonen op korte termijn waarschijnlijker maken bij minder orders.

Bron: EC11-T · 2 punten

3 Waarom bewijst de daling van inflatie van 3,2% naar 1,1% geen deflatie?

Bron: EC11-T · 2 punten

4 Bereken de exacte procentuele koopkrachtverandering bij het inkomen van € 2.000 naar € 2.060 en 5% hogere prijzen. Rond af op één decimaal.

Bron: EC11-T · 2 punten

5 Bereken het begrotingssaldo vóór en tijdens de terugval zonder nieuw beleid, en de verslechtering.

Bron: EC11-T · 2 punten

6 Leg uit waarom hogere werkloosheidsuitkeringen een automatische stabilisator kunnen zijn en niet bewijzen dat de regering nieuw stimuleringsbeleid heeft gekozen.

Bron: EC11-T · 2 punten

7 Classificeer de extra onderhoudsuitgave van € 3 miljard en bereken het eerste saldo na dit besluit zonder gedragseffecten.

Bron: EC11-T · 2 punten

8 Geef twee verschillende redenen waarom extra onderhoud niet onmiddellijk precies evenveel binnenlandse productie oplevert als het uitgegeven bedrag.

Bron: EC11-T · 2 punten

9 Werk de keten uit waarmee de renteverhoging in de andere periode inflatie kan afremmen.

Bron: EC11-T · 2 punten

10 Waarom is een renteverhoging geen rechtstreekse oplossing voor het energieprobleem in het laatste scenario? Geef ook de mogelijke nevenwerking op werkgelegenheid.

Bron: EC11-T · 2 punten